

şəkilə bilavasitə muzeylərin yaxından köməyi sayəsində başa çatır. Bəzi təcürbi məşğələlərin muzeylərdə teşkili, muzeyşünaslığın, muzey fəaliyyətinin səmərəsi üçün çox vacibdir. Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetindəki “Kulturologiya”

fakültəsinin “Muzeyşünaslıq” kafedrası tərəfindən muzeylərlə birgə keçirilən tədris və təcrübə əhəmiyyətli tədbirlər məhz, müasir muzey fəaliyyətinin təkmilləşməsi və gələcək perspektivi üçün vasitə rolunu oynayır. Sevincirici haldır ki, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin muzey işi üzrə təhsil almış məzunlarının şəhər və regionlarda fəaliyyət göstərən muzeylərdə çalışması bu sahədə yaranmış boşluqları aradan qaldırmaqda davam edir. Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin “Muzey işi, mədəniyyət abidələrinin mühavizəsi” ixtisasının məzunu, Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin əməkdaşı olaraq düşünürəm ki, muzeydə işə başlayan hər bir muzeyşünas öncə düşünməlidir ki, əsrlərin yadigarı olan və tarixi dəyəri misilsiz olan, bu maddi-mədəniyyət nümunələrini qorumaq, nümayiş etdirmək və gələcək nəsillərə ötürmək kimi məsuliyyətli və şərəfli peşə mənə tapşırılsa və mən bu ixtisas üzrə ixtisaslaşırımsa bu artıq mənim peşəmdir, mən seçdiyim peşəyə və təmsil etdiyim müəssisəyə layiq olmalıyam. Onda bu peşəyə maraq daha da güclənir. Muzeydə işləmək üçün peşəkar olmaqla yanaşı, sözün əsl mənasında fədakar olmaq da vacibdir. Onu da qeyd etmək istərdim ki, muzeydə işləmək üçün təkəcə muzeyşünas olmaq kifayət etmir, həm də muzeysevər olmaq lazımdır. Adı çəkilən müəssisə, yəni Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyi həmişə muzeysevərlərin sayının artırılması və onların muzeyə cəlb edilməsi üçün bir çox layihələrin həyata keçirilməsində mühüm addımlar atmışdır və indi də atmaqdadır. Muzey xüsusilə, tələbə - gənclərin maariflənməsinə, burada onların geniş auditoriyasının yaradılmasına xüsusi diqqət ayırmış müəssisələrdəndir. Beləki, 2017-ci ilin mart ayında Azərbaycan təhsil müəssisələrinin də bilavasitə, “Muzey işi” ixtisası üzrə ixtisaslaşan tələbələrə bir araya gəlməsi və bu ixtisasa daha dərinləndirilmək üçün Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində “Gənc muzeyşünaslar və muzeysevərlər klubu”nun fəaliyyət göstərməsi üçün klubun layihəsi hazırlanmış muzeyin rəhbərliyinə təqdim olunmuşdur. Layihə rəhbərlik tərəfindən müsbət qarşılandıqdan bir müddət sonra 03.05.2017-ci ildə klubun açılışı baş tutmuşdur.

Sahibə Ələkbərova
Azərbaycan Tarixi Muzeyinin elmi işçisi

Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyi muzeyşünaslar yetiştirir

Muzey sisteminin fəaliyyəti çox mürəkkəb bir prosesdir. Bu mürəkkəbliyi ən sadədən başlamaqla, yəni mürəkkəbdən sadəyə qədər olan mərhələlərin peşəkarcasına düşünülmüş şəkildə yerinə yetirilməsinə nail olmaq çox vacib şərtlərdəndir. Muzey üçün kədr potensialının hazırlanmasında Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti, Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti və Bakı Humanitar Kollecinin xüsusi rolu vardır. Bu proses nəzəri şəkildə təhsil müəssisələri tərəfindən həyata keçirilirsə, təcrübə

Klubun 60-a yaxın üzvü qeydiyyatdan keçmiş və onlara Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin üzvlük vəsiqəsi təqdim olunmuşdur. Bundan başqa klub üzvləri üçün Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin loqosu və adı olan uniforma hazırlanmışdır. Bu uniforma və vəsiqələrin onlara təqdim olunması muzey tərəfindən tələbələrə dəstəyin əsas göstəricisi olmaqla yanaşı, həm də onları muzeyin könüllü «Gənc muzeyşünaslar və muzeysevərlər klubunun açılış mərasimi» əməkdaşlarına cəlb etməyə şərait yaratmışdır. Hesab edirəm ki, bu layihəni digər profilli muzeylərin də dəstəkləməsi çox vacibdir. Tələbələrə müxtəlif profilli muzeylər tərəfindən müəyyən şərait yaratmaq lazımdır ki, digər muzeylərin də iş üsulları ilə yaxından tanış olsunlar. Ona görə ki, burada müxtəlif profilli muzeylər üçün ixtisaslı kadrların hazırlanmasına dəstək əsas məqsəd kimi qarşıya qoyulmuşdur. Bunlar, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində, Azərbaycan Turizm və Menecment Universitetində və Bakı Humanitar Kollecinə muzeyşünaslıq ixtisası üzrə ixtisaslaşan tələbələrdir.

Bələ hesab etmək olar ki, klubda toplaşan tələbələr məhz, muzeysevər muzeyşünaslardır. Onlar muzeyin bəzi tədbirlərində yaxından və həvəslə iştirak edirlər. Bu tədbirlərdən ən başcası - "18 May Beynəlxalq Muzeylər Günü"nün olması ilə əlaqədar, muzeydə "Açıq qapı" günü elan edilməsidir. Həmin gün muzeyə gələn tamaşaçı sayının çoxluğunu nəzərə alaraq, klub üzvləri də muzeyin işçilərinə yaxından kömək edərək seyrçilərə xidmət etmişlər.

Bu baxımdan ixtisas klublarının məhz müəssisələrdə fəaliyyət göstərməsi çox vacibdir. Beləki, klubda eyni ixtisas sahiblərinin elmi və təcrübə mübadiləsi aparması ümumi məqsədə xidmət edir. Bu üsül ilə ixtisasın daha da təkmilləşdirilməsi öz müsbət nəticəsini verə bilər. Fondlarda keçirilən muzey dərslərinin ardıcıl şəkildə aparılması, tədris proqramına uyğun biliklərin tədrisi və ya dərslər zamanı əldə olunan biliyin daha da təkmilləşməsinə, dərinləşməsinə şərait yaradılması daha məqsəduyğun nəticə verə bilər. Bu prosesdə muzeylərin ekspozisiyası, texniki avadanlığı, elmi potensialı tələbələrə öz təsir qüvvəsini göstərməklə fərqlənir. Demək olar ki, Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində belə bir klubun fəaliyyətə başlamasına göstərilən təşəbbüs öz müsbət nəticəsini vermişdir. Artıq klubun dərslər proqramı hazırlanmış, keçiriləcək mühazirə dərslərinə muzeyin mütəxəssisləri cəlb olunmuşlar. Artıq klubun üzvləri ilk dərslər olaraq MATM-nin binası haqqında muzeyin mütəxəssisindən geniş məlumat əldə etmişlər.

Növbəti dərslər bu mövzular əsasında davam etdiriləcək: muzeylərdə

elmi-kütləvi, o cümlədən sərgi işlərinin təşkili, muzeylərdə elmi-maarifləndirmə işi, ekskursiyaçıların mədəni keyfiyyətləri və peşə etikası, muzeydə fond işinin təşkili və sairə... Təcrübə göstərir ki, muzey mühitində keçirilən dərslər, öz yüksək mənimləmə keyfiyyəti ilə fərqlənir. Beləki, mühakimə və iradəsi zəif olan, zehni əməyə alışmayan, işgüzarlığı zəif olan tələbələr muzey eksponatları, fond materialları arasındakı tədris prosesi zamanı əqli və iradi inkişaf səviyyələrinin artması ilə formalaşırlar. Gənc muzeyşünaslara dəstək sayəsində, yəni muzeydə keçirilən elmi konfrans, seminar və elmi-kütləvi işlərdə gənc muzeyşünasların da iştirakına şərait yaratmaqla, onları muzeyin könüllü əməkdaşlığına cəlb etməklə, muzey işinə daha dərinləndirən bələd olmalarına bilavasitə şərait yaranacaq. Bu baxımdan "Gənc muzeyşünaslar və muzeysevərlər klubu"nun məhz Milli Azərbaycan Tarix Muzeyində fəaliyyət göstərməsi, istedadlı tələbələrin elmi potensialını, muzeyin elmi-texniki imkanlarından istifadə edərək üzə çıxarılmasına, adı çəkilən müəssisə tərəfindən muzeyşünas tələbələrə dəstək verilməsini sübut edən başlıca amillərdən biri kimi qiymətləndirmək olar. Muzeydə bu tələbələr həm Vətən tarixinin öyrədilməsinə cəlb edilmiş, həm də onlara muzeyin əyani vasitələrindən istifadə edərək, təhsildə əldə etdikləri biliklərin daha da möhkəmləndirilməsinə şərait yaradılmışdır. Bu da ilk növbədə muzey işi sahəsində elmi kadrların hazırlanmasında, təhsil müəssisələri və muzey maraqlarının üst-üstə düşməsinin əsas göstəricisi kimi nəzərdə tutulmuşdur. Onu da deyək ki, muzey işində tədris

Onu da deyək ki, muzey işində tədris olunan predmetin keyfiyyəti o zaman yüksək nəticə verir ki, nəzəriyyə ilə təcrübə vəhdət təşkil etsin. Muzeyşünaslığa dair ədəbiyyatlarda muzeylərin funksiyası, fəaliyyəti müxtəlif cür ifadə edilir. Biz tez-tez mədəni-maarif fəaliyyəti, mədəni-kütləvi tədbirlər, elmi maarif işi, pedoqoji fəaliyyət, estetik tərbiyə kimi anlayışlara rast gəlirik. Bu anlayışların hər biri ayrı-ayrılıqda, muzey fəaliyyətinin müeyyən sahəsini əks etdirir.

Muzeylərin elmi-maarif işində bəhs edərkən onu da qeyd etməliyik ki, müasir dövrdə elmi informasiya axını ehtiva etməklə inkişaf edir ki, adamların orta və ali məktəblərdə aldığı biliklər həyatla ayaqlaşmaq üçün kifayət etmir. Buna görə də elmi maarif işinin aparılması olduqca aktual məsələlərdən biridir. Hazırkı dövrdə elmi maarif işi ilə təhsil sistemi, tədris müəssisələri ilə yanaşı kütləvi informasiya vasitələri, habelə bilik cəmiyyətləri və mədəni-maarif müəssisələri də meşğul olurlar ki, bu işdə geniş muzeylər şəbəkəsi də müstəsna rol oynayır. Hazırda bir sıra aparıcı muzeylər, o cümlədən Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində konkret tarixi hadisələrə həsr edilmiş tədbirlər, müxtəlif elmi mövzularda disputlar, ədəbi viktorinalar təşkil edilir ki, bu da cəmiyyət içərisində daha böyük marağa səbəb olur. Kütləvi işin ən geniş yayılmış formaları belə muzeylərdə xüsusi effekt verir. Təcrübəli muzey işçiləri elmi - maarifin təbliği işinə bu işçilərlə yanaşı, elmi müəssisələrin, elmi tədqiqat institutlarının, elmi işçilərini və alimləri də dəvət edirlər. Bir çox muzeylər öz nəzdində daimi fəaliyyət göstərən seminarlar təşkil edir ki, bu da daimi dinləyici və tamaşaçı qruplarının meydana gəlməsinə səbəb olur. İl boyu davam edən seminarlar vasitəsilə daha çox məlumatlar əldə etmək mümkündür. Adətən, belə seminarlar ictimai əsaslarla təşkil edilir. Buraya tanınmış alimlər, təcrübəli müəllimlər dəvət olunur. Muzeylərin məktəblərlə, gənclər təşkilatları ilə əlaqə saxlaması daha yaxşı nəticələr verir ki, məhz Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyi də ölkənin aparıcı muzeyi olaraq, bu tədbirlərin və seminarların bütün il boyu təşkilini həyata keçirir.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2017-ci ili "İslam həmrəyliyi ili" elan etməsi ilə əlaqədar Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində keçirilən "Azərbaycanda islam həmrəyliyi" mövzusunda vaxtaşırı seminarların təşkilini davam etdirilir. Gələcəkdə də bu istiqamətdə silsilə tədbirlərin davam etdirilməsi başlıca məqsəd kimi qarşıya qoyulmuşdur. Hesab edirəm ki, belə seminarların, viktorinaların, disputların və muzey dərslərinin, məhz muzey mühitində, eksponat qarşısında, tarixi dövrün nümunəsi önündə həyata keçirilməsi keyfiyyət amilinin daha da artırılmasına səbəb olur. Demək

olar ki, bu səpkili tədbirlər əsas etibarilə məktəblərdə və tələbələrdə bilik, bacarıq və vərdişlərin artması ilə yanaşı eyni zamanda onların hərətfərəfli inkişafında mühüm amilə çevrilir. Seçilən suallar və mövzuya müvafiq cavablar mühitə münasibətdə muzey işçisindən daha diqqətli olmağı tələb edir. Məlumatların, şərhlərin, elmi fakt və maraqlı materialların tamaşaçıya hərətfərəfli çatdırılması muzey işçisindən yüksək bilik, bacarıq, səriştə tələb edir.

Zənginləşmə prosesində məktəbli, yaxud tələbənin elmi-mədəni dünyagörüşü artır, ayrı-ayrı bədii - silsilə fənlərinə, digər elmlərə dərin maraq yaranır. Eyni zamanda həm milli-mədəni, mənəvi dəyərlərin dərinə və hərətfərəfli dərk edilməsi baş verir. Vətəna məhəbbət hissi formalaşır, həm də milli mədəniyyətlərin başəri mədəniyyətlə müqayisəsi baş verir ki, bu da idraki proseslərin daha da inkişafına və formalaşmasına gətirib çıxarır.

Deyənlərə nəzər salaraq görmək olar ki, bu gün peşəkar muzey işçisinə tələbat çox böyükdür. Çünki, Azərbaycanda muzeylər şəbəkəsinin sürətli artımı dövründə müasir muzey texnologiyasından istifadə ilə fəaliyyət prosesinin davamı üçün həm peşəkar, həm də müasir texnologiyaya bələd olan, elmi-nəzəri və təcrübə biliklərinə dərinə yiyələnmiş alim-tədqiqatçı, muzey işçilərinə həmişə, ehtiyac duyulmuşdur. Bütün bunları nəzərə alaraq respublikanın aparıcı muzeylərindən hesab edilən Milli Azərbaycan Tarix Muzeyi hər zaman bütün daxili imkanlarından istifadə edərək gənc muzeyşünasların yetişdirilməsində öz xidmətlərini esirgəməyib. Hesab edirəm ki, muzeydə fəaliyyət göstərən "gənc muzeyşünaslar və muzeysevərlər klubu"nın üzvləri muzeyin real imkanlarından: müvafiq binanın, materialların, avadanlığın, alətlərin, ixtisaslı rəhbərlərin olmasından yararlanaraq muzey işi sahəsinə lazım olan yüksək səviyyəli kadr kimi yetişəcəklər.

